

Jornada Alumni Madrid 2018: «La realitat en clau de gènere»

Col·legi d'Arquitectes de Madrid

Vicerectora,
Ponents,
President d'Alumni,
Alumni,
Amigues i amics,

Segons el còmic nord-americà Georges Burns, «el secret d'un bon discurs és tenir un bon començament i un bon final, i després mirar que aquests dos siguin tan a prop l'un de l'altre com es pugui».

No obstant això, aquesta vegada no podré seguir aquests consells tan savis i fer un bon discurs d'acord amb aquest criteri, ja que la qüestió que avui ens reuneix aquí difícilment es pot despatxar amb un parell de tòpics. O bé callo i us agraeixo la participació en la taula rodona; o bé intento expressar dubtes i intencions.

El que us prometo és que intentaré evitar caure en un altre error típic de molts discursos, en què el ponent, sovint amb menys coneixements que el seu auditori, no evita pontificar com si tingués la veritat en exclusiva.

Us asseguro que aquest rector tindrà molta cura de no caure en la supèrbia de pretendre il·luminar sobre qüestions de gènere, o de revelar-vos solucions màgiques davant les discriminacions.

Perquè, si fóssim sincers, sempre hauríem de començar reconeixent el que anys enrere ja expressava el cantautor valencià Raimon, que «l'única seguretat [és] l'arrelament dels meus [dels nostres] dubtes». Que «l'única seguretat és l'arrelament dels meus –dels nostres– dubtes».

Així, la meva comesa en aquest escenari és reconèixer les aportacions i les reflexions de les ponents que m'han precedit i comprometre'm —comprometre'ns— a fer treballar la UOC —a fer-la treballar encara més— en clau de gènere.

«La desigualtat entre homes i dones s'ha d'entendre com una desviació estructural i sistèmica»

Perquè la desigualtat entre homes i dones s'ha d'entendre com una desviació estructural i sistèmica, una desigualtat que adopta formes i concrecions diferents, segons la cultura, el país, la societat o l'àmbit en què es manifesta, però que sempre comparteix un fil conductor: el menor accés a drets i recursos de tota mena per part de les dones.

I ja que ens acull el Col·legi d'Arquitectes, permeteu-me que us parli de l'arquitecta francesa Odile Decq, les vicissituds de la qual exemplifiquen el que els comentava.

Odile Decq és una candidata habitual al premi Pritzker —l'anomenat Nobel de l'arquitectura, amb el qual, per cert, tan sols han estat reconegudes tres dones des que es va crear, el 1979, entre les quals hi ha l'espanyola Carme Pigem aquest 2017.

Com us deia, Decq avui és una figura consolidada; Però, quan a disset anys va mostrar el desig de ser arquitecta, el seu pare la'n va intentar dissuadir.

Com que no ho van aconseguir, van visitar un arquitecte amic, que va tranquil·litzar el pare dient-li que la seva filla sempre es podria dedicar a dissenyar els armaris de la cuina.

Davant d'aquest panorama, la nostra protagonista va abandonar la Bretanya per París i va acabar obrint un important despatx amb la seva parella.

Tot i haver rebut reconeixements com el Lleó d'Or de la Biennal, quan el seu marit va morir en un accident, els seus amics li van recomanar que tanqués el despatx i es refugiés sota la protecció d'un arquitecte de veritat, perquè ella era només el complement.

Entre decebuda i sorpresa, Decq va trencar amb els seus amics, va mantenir obert el seu despatx, va tornar a guanyar concursos, premis i guardons, i fins i tot va passar a dirigir l'Escola d'Arquitectura de París...

No obstant això, continuava essent tractada com l'excepció, perquè l'arquitectura, deien, no era cosa de dones.

De nou, es va negar a l'encasellament i la cançó sexista, i va crear l'Institut Confluence d'Innovació i Estratègies Creatives en Arquitectura, en què la meitat dels alumnes són

noies.

Actualment, a 62 anys continua activa i combativa. M'agradaria pensar que avui trobaríem moltes més Odiles Decq, que no estaria sola, que seríem molts i moltes els qui aixecaríem la veu al seu costat.

Protestar i denunciar sempre és un primer pas: el que és més urgent..., però incomplet si no s'acompanya d'actuacions i polítiques capaces de fer evolucionar la societat, de modificar els seus plantejaments, d'integrar i naturalitzar el feminisme.

I us he de ser sincer: necessitem ajuda.

Necessitem ajuda, jo el primer, ja que som conscients de moure'ns en un terreny sensible i, al mateix temps, urgent.

Però aquesta mateixa inseguretat no ens hauria de limitar, sinó que ens hauria de servir d'esperó per a assumir com a pròpia aquesta bandera d'esperança, de progrés social, d'equitat i de justícia.

Institucionalment, sabem que teniu raó, però abans hem de superar cauteles i resistències per a passar a actuacions proactives, basades en conviccions fermes.

Històricament, totes les millores en drets humans, civils i polítics han estat impulsades per petites avantguardes conscienciades que, al seu torn, pertanyien a minories ètniques, socials o culturals.

Avui, però, parlem d'una revolució que implica més de la meitat de la humanitat i que, per la rellevància que té, ens interpel·la a tots els éssers humans.

Aquesta és la gran revolució pendent, el potencial de canvi l'ha convertit, sens dubte, en una de les nostres últimes esperances de renovació i de millora.

Al davant hi trobarem oposicions de tota mena; algunes, derivades del conegut i tradicional masclisme, altres, camuflades sota disfresses de brillantina.

Però també sabem que comptem, a favor nostre, amb un nombre creixent d'aliats i, si em permeteu l'expressió, amb el favor del temps.

Avui pensar i actuar en clau de gènere ja no és una raresa ni un exotisme, ni una estupidesa, ni una barbaritat.

És justament persistir en el masclismeel que hem de començar a qualificarde rar, exòtic, estúpid i bàrbar.

Escrivia l'assagista E. B. White, col·laborador de The New Yorker i pare de Stuart Little, que «tenir prejudicis estalvia moltíssim temps. Et pots formar opinions sense haver-te de preocupar de contrastar els fets».

Nosaltres ens estimem més no estalviar temps. Posats a triar, preferim formar-nos opinions basades en fets i actuar en conseqüència.

Conscients de no ser institucions immaculades, volem ser participants actius, actuant decididament perquè la universitat corregeixi les discriminacions de gènere d'avui i previngui mitjançant l'ensenyament les de demà.

Perquè no es tracta d'arreglar únicament el nostre entorn més immediat, sinó de transcendir més enllà, de tenir repercussió social.

«Quan des de la UOC ens fixem com un dels objectius per al 2020 «reforçar la perspectiva de gènere com un valor», hem de mirar tant cap a dins com cap a fora»

Quan des de la UOC ens fixem com un dels objectius per al 2020 «reforçar la perspectiva de gènere com un valor», hem de mirar tant cap a dins com cap a fora,

cap a dins per a implicar transversalment la docència, la recerca, la gestió, els recursos humans i la recollida de dades,

i cap a fora perquè la universitat és socialment transformadora, gràcies al seu caràcter antisistèmic i trencador, i al seu esperit crític. Sense aquests trets, no hi ha universitat.

I, com molts homes insegurs i fins a un cert punt desorientats, sense deixar de ser home m'agradaria demanar una cosa a totes les que avui sou presents aquí: no canvieu. No canvieu perquè, entre totes i entre tots, el que hem de canviar és la societat.

Com deia fa alguns mesos la filòsofa Marina Garcés, a partir del curs vinent professora de la UOC, «no necessitem un món nou: necessitem un món, aquest, on es pugui viure i lluitar per una vida digna».

Per tant, si «la realitat en clau de gènere» ha de ser alguna cosa més que un lema, això s'ha de demostrar en la teoria i en l'acció, en els objectius i en la praxi, en la quotidianitat i en el demà.

Perquè qui ha de canviar, qui ha d'evolucionar, és la societat, no pas les dones d'avui i encara menys les de demà.

Moltes gràcies.